

Apie pirmąjį „Pasaulio lietuvį“ (1937–1940)

Asta PETRAITYTĖ-BRIEDIENĖ

Sakoma, kad „nauja – tai seniai pamiršta sena“. Tai galima taikyti šiandieniniam „Pasaulio lietuviui“, kuris savo pirmtaką, pasirodžiusį tolimais 1937 metais, vadino „Kauno „Pasaulio Lietuviu““[1]. Pirmąjį laikraščio „Pasaulio lietuvis“[2] numerį 1937 m. lapkričio 15 d. išleido Pasaulio lietuvių sąjunga, veikusi Kaune. Priminsime, kad 1931 m. Kaune įsteigtos Draugijos užsienio lietuviams remti (DULR) iniciatyva 1935 m. rugpjūčio 11–17 dienomis Kaune vyko pirmasis Pasaulio lietuvių kongresas, kurio metu buvo nutarta įkurti Pasaulio lietuvių sąjungą. Ir Draugijai, ir Sąjungai vadovavo vienas šių organizacijų įkūrimo iniciatorių, teisininkas, advokatas Rapolas Skipitis (1887–1976). Jis buvo ir „Pasaulio lietuvio“ redaktorius. Vienu sakiniu nenupasakojama Seimo nario, vidaus reikalų ministro ir aktyvaus visuomenininko R. Skipičio biografija liudija apie ypatingą Pirmosios Lietuvos Respublikos laikotarpį, tą kartą, kuri kovas už krašto nepriklausomybę tęsė ir pasitraukusi už Atlanto.

Lankydamasis svečiose šalyse, per DULR[3] veiklą susipažinęs su lietuvių svetur problemomis ir kasdienybe, R. Skipitis nesunkiai dėliojo ir „Pasaulio lietuvio“ aktualijas, rašė jame pats, dalinosi kelionių nuotraukomis ir susitikimų su atskirose šalyse gyvenančiais lietuviais įspūdžiais, davė interviu. Tad nuo pirmo numerio leidinys buvo solidus ir savo apimtimi, ir turiniu. Priminsime, kad jis ėjo du kartus per mėnesį ir buvo leistas 1-os ir 15-os, kartais 16-os, 30-os, 31-os mėnesio dienos data (esama numeracijos klaidų). 1937 m. išėjo trys numeriai, 1938 m. buvo išleisti 24 numeriai (dvigubi Nr. 12–13 ir Nr. 16–17), 1939 m. – 22 numeriai (dvigubi Nr. 10–11, Nr. 12–13 ir Nr. 21–22). 1940 m. suspėta išleisti 13 numerių (dvigubi Nr. 10–11 ir Nr. 12–13). Kiekvieno numerio apimtį sudarė ne

mažau kaip 24–25 puslapiai (dvigubi numeriai neturėjo dvigubai daugiau puslapių). „Pasaulio lietuvis“ buvo finansuojamas, nes, kaip liudijo pats redaktorius – „Paramos iš ministerio pirmininko sąmatos Pasaulio Lietuvio žurnalui buvome gavę“[4]. Kartu su R. Skipičiu nuo pirmos laikraščio gyvavimo dienos beveik trejus metus dirbo dr. Juozas Leimonas, Jonas Kalnėnas ir Viktoras Jocaitis.

Dp2065

PASAULIO LIETUVIS

PASAULIO LIETUVIŲ SĄJUNGOS LAIKRAŠTIS

I metai * Kaunas, 1937 m. lapričio 15 d. * Nr. 1

„PASAULIO LIETUVIO" PIRMAS ŽODIS

Kiekviena stipresnė ir kultūringesnė tauta stengiasi turėti savąją nepriklausomą valstybę, nes tik savojoj valstybėj tauta gali visapusiškai pasireikšti, gali išūgdyti savąją kultūrą. Mes, lietuviai, netekę savo nepriklausomos valstybės, suskurdome kultūriškai ir medžiagiškai ir, nenorėdami nešti rusų jungo, tūkstančiais bėgome iš savos tėvynės ir paskli-dome po visą žemės rutulį. Prieš 20 metų sušvito Lietuvai nepriklausomybės saulutė ir jos spinduliai atgaivino apmirusį mūsų Tėvynės kūną, pažadino ir sustiprino mūsų dvasią, nuskaidrino mūsų viltis. Bet, deja, toji nepriklausomybės saulė viso Lietu-vos žemių trečdalio nepasiekia, o išsiblaškę po visą pasaulį mūsų broliai ir sesers, nors jie sudaro arti pusės visos mūsų tautos, permažai tėra susiję su savo buvusia tėvyne, ir kas kart vis mažėja kontak-tas, vis daugiau ir daugiau nutolstama nuo Lietu-vos, primirštama savoji kalba. Mūsų didžioji prie-dermė neleisti, kad toliau taip būtų.

Pirmasis Pasaulio Lietuvių Kongresas, įvykęs 1935 m. rugpiūčio mėn. 11—18 d., parodė, kad lietu-vių tautos vaikai, be skirtumo pažiūrų bei įsitikini-mų, yra pasiryžę dirbti lietuvybės stiprinimo darbą visur, kur tik yra lietuvių. Kongresas išrinko Pa-saulio Lietuvių Sąjungos Valdybą ir pavedė jai ne-delsiant sudaryti šiai S-gai statutą, imtis organizuoti S-gos Skyrius ir pradėti tą gyvybiškai reikalingą dar-bą užsienio lietuviuose, kuris numatytas S-gos statute.

Deja, Sąjungos Valdyba savo numatytiems dar-bams sutiko nenugalimų kliūčių ir tik po 2 metų susilaukė palankesnių sąlygų.

Dar ir šiomis sąlygomis Sąjungos Valdyba ne-galės plačiai išplėsti savo darbo, bet pirmasis žings-nis daromas „Pasaulio Lietuvio" leidimu.

J. E. Respublikos Prezidentas sveikina Pasaulio Lietuvių Kongresą.

P101-7786

Lietuvos TSR VALSTYBINĖ BIBLIOTEKA

PASAULIO LIETUVIS

PASAULIO LIETUVIŲ SĄJUNGOS LAIKRAŠTIS

II metai * Kaunas, 1938 m. sausio 1 d. * Nr. 1 (4)

Mes sveikiname visus pasaulio lietuvius!

DULR akademinis skyrius prieš Kalėdų šventes suruošė užsienio lietuvių sveikinimą per radio. Sveikino DULR'o pirmininkas adv. R. SKIPITIS ir visa eilė akademinio jaunimo ir kitų organizacijų. Etero bangomis paleistus karštus, broliškus sveikinimo žodžius viso pasaulio lietuviams mielai spausdiname „Pasaulio Lietuvio" skiltyse, pridėdami ir nuo savęs širdingą pasveikinimą ir gražiausių linkėjimų didžiųjų švenčių ir N. Metų proga visiems savo skaitytojams ir visiems broliams pasaulio lietuviams. REDAKCIJA.

Mano linkėjimai pasaulio lietuviams Kalėdų švenčių ir Naujųjų Metų proga

Linkiu Jums, brangūs broliai ir sesės, susidaryti jaukų malonų lietuvišką židinį, prisiminti Lietuvą ir ten gyvenančius artimuosius — gimines ir pažįstamus. Tėvams ir auklėtojams linkiu pasisekimo, auginant ir auklėjant savo ar kitų vaikučius bei lietuvius jaunuolius lietuviškoj dvasioj. Linkiu, kad visi suprastume, jog norėdami iškelti ir keldami savo tautos vardą ir garbę, patys būsime vertesni ir garbingesni. Linkiu, kad įsigilintume ir suprastume, jog dirbdami tautai, dirbame visai žmonijai, nes išlaikydami ir kurdami savąją lietuvišką kultūrą, turtiname visos žmonijos kultūros lobyną. Linkiu, kad visi atšalusieji ir nuo mūsų tautos nutolusieji mūsų broliai lietuviai sugrįžtų prie lietuviško kamieno. Linkiu, kad svetur augančioji lietuviška jaunuomenė su jaunuoliška entuziazmu imtūsi mokytis gražios mūsų lietuviškos kalbos. Linkiu, kad lietuviškos dainos būtų visų mūsų sielų švelnintojos ir žadintojos, kad kiekvienas lietuvis per meną ir visą kitą lietuviškąją kūrybą, ypač poeziją ir literatūrą — stengtūsi pažinti ir suprasti lietuviškąją dvasią ir lietuviškąją sielą. Linkiu, kad kiekvienas svetur gyvenantis lietuvis pasižadėtų aplankyti Lietuvą artimiausiais metais ir tą pasižadėjimą visomis išgalėmis stengtūsi ištesėti.

Pagaliau, linkiu, kad kiekvieno lietuvio ar jų sambūrio šiapus ir anapus sienos ir vandenyno kiekvieną gražų norą ir sumanymą, pirmiausia lietuvybės ir kitokio viešo labo reikalui, o taip pat ir asmeniškos laimės siekimuose, visuomet lydėtų gražiausias pasisekimas.

Mums visiems, kaip šiandien labai suvargusios žmonijos atstovams, pirmiausia reikia taikos, ir tos taikos bei vienybės, susiklausymo ir susikalbėjimo aš linkiu viso pasaulio visiems geros valios lietuviams.

Rapolas Skipitis,
Pasaulio Lietuvių Sąjungos ir
DULR Pirmininkas.

Lietuvos TSR
VALSTYBINĖ
BIBLIOTEKA

PASAULIO LIETUVIS

Dp3904

Žiema Lietuvoj.

Nr. 1 (28)

*

KAUNAS, 1939 m.
sausio mėn. d.

PASAULIO LIETUVIS

Vilniečio skulptoriaus R. Jakimavičiaus kūrinys žygiui į Vilnių paminėti. Ši bareljefinė lenta bus įmūryta Karo Muziejuje Kaune.

Nr. 1 (51)

KAUNAS, 1940 m.
sausio mėn. 15 d.

Ekonomistas, ateitininkas, pavasarininkas, organizacinės ir leidybinės patirties

turintis J. Leimonas (1900–1963), kaip ir R. Skipitis. keliavo per lietuvių kolonijas, skaitė paskaitas, rūpinosi „Pasaulio lietuvio“ sklaida. Remiantis enciklopediniais duomenimis, po sovietinės okupacijos pasitraukęs iš šalies J. Leimonas „aktyviai dalyvavo kūrime Pasaulio Lietuvių Bendruomenės, kuriai jis pasiūlė ir šį vardą“[5]. Jauniausias iš „Pasaulio lietuvio“ redakcijos narių buvo J. Kalnėnas (1901–1941; iki 1925 m. – Zagorskas). Savanoris, žurnalistas, įvairių organizacijų narys ir leidinių bendradarbis, redaguodamas „Trimito“ leidinį, tuo pat metu redagavo ir „Pasaulio lietuvį“. Sovietų kalintas dar Kaune ir vėliau ištremtas į Sibirą, J. Kalnėnas ten žuvo. Faktiniu „Pasaulio lietuvio“ redaktoriumi buvo V. Jocaitis (1895–1976), kuris, skirtingai nei išvardinti trys pirmieji, nebuvo redakcinės komisijos narys. Iki tol sukaupęs solidžią patirtį dirbdamas leidinių „Lietuvos aidas“, „Lietuva“, „Savivaldybė“ redakcijose, buvęs Vidaus reikalų ministerijos spaudos referentu, rašytojas ir literatūros kritikas V. Jocaitis „Pasaulio lietuvyje“ reiškėsi ir kaip tekstų autorius bei vertėjas. Kalbant apie „Pasaulio lietuviui“ rašiusius, negalima nepaminėti Vinco Uždavinio (1902–1983), nuolatinio laikraščio korespondento JAV. Įvairių leidinių bendradarbis, žurnalistas ir fotografas V. Uždavinys 1938–1939 m. keliavo JAV ir Kanadoje, rašė pasakojimus ir fiksavo lietuvių išeivių šventes ir kasdienybę. Grįžęs į Lietuvą V. Uždavinys neišvengė čia likusių tautiečių likimo: sovietų buvo ištremtas, kalėjo Vorkutos lageriuose. Po tremties V. Uždavinys gyveno Vilniuje. Iš kitų autorių, rašiusių į „Pasaulio lietuvį“ savo vardais ar sugalvotais pseudonimais, paminėtini P. Juknys, J. Sališkis, J. Akinis, A. F. Vasiliauskas, J. Vaitkevičius. Reikia pasakyti, kad „Pasaulio lietuvyje“ spausdinta nemažai anoniminių pasakojimų apie Lietuvą ir kitus kraštus, kur tik būta lietuvių, taip pat tekstų istorinėmis temomis (nuo Vytauto Didžiojo laikų iki vokiečių okupacijos krašte Pirmojo pasaulinio karo metais), įvairių reportažų, žinių, kurias pasirašydavo „Čikagietis“, „Amerikos pilietis“, „Gytis“, „Išeivis“, „J. Bruklynietis“, „Jaunis“ (neatmestina, kad tarp jų galėjo būti patys leidinio redakcijos nariai).

Apie pirmuosius savo žingsnius „Pasaulio lietuvis“ po metų pasakos: „Išėjo tyliai, kukliai, be triukšmo, be reklamos. Toks jis ir visus metus buvo, nes ten, kur reikalingas atidus sukauptas darbas, triukšmas ir reklama ne visuomet esti geri padėjėjai.“[6] Peržvelgus vos kelis metus ėjusio laikraščio puslapius, lengvai pastebima jo nuolat puoselėta idėja: „svarbu, kad būtų palaikomas nuolatinis ryšys su visais pasaulio lietuviais. To buvo siekiama, važinėjant centro valdybos nariams po lietuviškas kolonijas, buvo palaikomi ryšiai raštu, per spaudą. Šiai minčiai giliau realizuoti įsteigtas ir „Pasaulio lietuvis“.“[7]. Reikia pabrėžti, kad

laikraščio įsteigimas ir veikla buvo logiška veiksmų seka, kuri pasikartojo jau anapus Atlanto, kai 1963 m. lapkritį pasirodęs „Pasaulio lietuvio“ skelbė: „Be savo organo neįsivaizduojama pajėgesnė organizacija, juo labiau toks organas būtinas santalkai, kokia yra Pasaulio Lietuvių Bendruomenė.“[8] Be informacijos skleidimo, kaunietiškas „Pasaulio lietuvis“ turėjo dar vieną ir daug svarbesnį tikslą – „lietuvių tautos bendruomenės egzistencijos išlaikymas ir jos progresas“[9]. Šis tikslas nepraranda savo aktualumo iki šių dienų, ir ne tik jis. Nes anuomet laikraščio puslapiuose pristatytos aktualijos yra svarbios ir šiandien, ką liudija straipsnių ir net eilėraščių antraštės: „Balsas dėl lietuviško jaunimo nekalbančio lietuviškai“[10], „Ar galimas lietuviškumas be lietuvių kalbos“[11], eilėraštis „Lietuvaitei, nemokančiai lietuviškai“[12], „Kas bus su lietuvių kolonizacija?“[13], „Ar verta emigruoti į Pietų Ameriką?“[14]

Vartant „Pasaulio lietuvio“ lapus, galima pastebėti, kad čia itin nuosekliai buvo formuojamas teigiamas tėvynės įvaizdis, jos progresas, laimėjimai („Lietuvos pramonės augimas“[15]; „Lietuvos kultūriniai laimėjimai per 20 m.“[16]). Prie įvaizdžio formavimo prisidėdavo užsienio lietuvių pasakojimai apie apsilankymus Lietuvoje: „Įspūdžiai, kuriuos išsivežė iš Lietuvos niekad jos nematęs jaunas Vokietijos lietuvis“[17], „Ką pasakoja po 14 metų aplankęs Lietuvą Prancūzijos lietuvis“[18]. Taip buvo neatvirai kviečiama svetur gyvenančius lietuvius prisidėti prie Tėvynės gerovės – ar tai būtų biznis, ar turizmas, ar šalpa („Kaip užsienio lietuviai gali prisidėti prie Lietuvos ūkiškos gerovės“[19], „Vilniaus krašto atstatymas ir užsienio lietuviai“[20]). Paskutiniuose leidinio numeriuose pasirodydavo straipsniai su panašiomis antraštėmis kaip „Didėja Lietuvos pasiilgimas“[21], su kvietimais: „Išeivi lietuvi! Rimtai pagalvok, ar neverta tau grįžti po karo tėvynėn.“[22] Tėvynės ilgesį stiprino „Pasaulio lietuvyje“ nuolat publikuojamos ne tik krašto progresą iliustruojančios nuotraukos, bet ir lietuviško sodžiaus, kaimo, gamtos peizažai. Reikia pabrėžti, kad leidinys pasižymėjo nuotraukų gausa, o kai kurios jų itin retos. To prašė ir patys leidėjai dar pirmajame savo numeryje kreipdamiesi į skaitytojus: „Pasaulio lietuviai! Prašome mums siųsti nuotraukų, žinių ir įvairių jūsų gyvenimo įvykių ir darbų aprašymų – visa tai mes mielai sunaudosime „Pasaulio Lietuvyje“.“[23] Taip leidinio puslapiuose įsiamžino įvairių šalių ir atskirų miestų, miestelių, kaimų, provincijų, departamentų, kitų vietovių lietuviai, įvairių lietuviškų draugijų ar tik jų valdybų pirmininkai ir nariai, sąjungų kuopos, lietuviški vaikų darželiai ir mokyklos, mokytojai, studentai, legionų, sporto klubų nariai, įvairių sporto šakų komandos ir atskiri dalyviai, chorai, teatro vaidinimų dalyviai, krautuvėlių savininkai, fabrikų

darbininkai, ūkininkai, amatininkai, paprastos lietuviškos šeimos, dvasiškiai, paradų, eisenų, festivalių, minėjimų, suvažiavimų, kongresų ir balių bei arbatėlių dalyviai. Nuotraukose išliko lietuviškų parapijų bažnyčios, klebonijos, įvairių pastatų, kur vyko lietuviška veikla, interjerai ir eksterjerai. Iš Lietuvos gyvenimo nuotraukų būta mažiau. Tai valstybės pirmųjų asmenų nuotraukos, įvairių iškilmių fotoreportažai, iškilių visuomenės veikėjų portretai, miestų, miestelių vaizdai.

1939 m. rudens ir vėlesniuose „Pasaulio lietuvio“ numeriuose pastebimas didesnis dėmesys Vilniui ir Vilniaus kraštui, apie kuriuos straipsniai, reportažai ir nuotraukos buvo skelbiami pirmuosiuose leidinio puslapiuose. Be nuotraukų, „Pasaulio lietuvio“ puslapiai buvo iliustruojami lietuvių dailininkų (Jono Mackevičiaus, Rimto Kalpoko, Jono Šileikos) darbais, o tarp straipsnių atsirasdavo vietos ir poezijai. „Pasaulio lietuvis“ spausdino Antano Miškinio, Petro Vaičiūno, Nado Rastenio, Maironio, Jono Kossu-Aleksandravičiaus (Jono Aisčio), Fausto Kiršos, Adomo Jakšto (Aleksandro Dambrausko), Stasio Santvaro, Adomo Lasto, Kazio Inčiūros, Balio Sruogos, Vinco Mykolaičio Putino, Juozo, Tysliavos, Bernardo Brazdžionio (Vytės Nemunėlio), J. Juzės Liudos Augustytės-Vaičiūnienės, Onos Pucetaitės, Jono Žiliaus eiles, paskelbtas atskirai ar įvairiuose poezijos rinkiniuose. Per kelis leidinio numerius buvo spausdinamos novelės, apysakos, pjesės (A. Poškos, J. Tumo-Vaižganto, M. Gorkio), taip pat kelionių reportažai. Čia lyderiu būtų generolas Vladas Nagius Nagevičius, nuolat spausdinęs savo įspūdžius iš kelionių po Pietų Afriką.

„Pasaulio lietuvyje“ būta žinių ne tik iš tarp lietuvių populiarių šalių – JAV, Brazilijos, Argentinos, Rusijos, Didžiosios Britanijos, Prancūzijos, Urugvajaus, Paragvajaus, Latvijos, bet ir iš Kubos, Indijos, Čilės, Bolivijos, Suomijos, Ugnies žemės, Škotijos, Kinijos, Australijos, Lenkijos, kur būta bent vieno kito lietuvio. Tyrinėjantiems lietuviškos emigracijos srautus praverstų „Pasaulio lietuvyje“ nuolat pateikiami straipsniai ir statistinės lentelės (pavyzdžiui, Vinco Vileišio tekstas su lentelėmis „Žiupsnelis statistikos žinių apie U.S.A. lietuvius“[24], paremti 1930 m. JAV vykusio surašymo duomenimis). Leidinio žinių, straipsnių ir citatų šaltiniai buvo tuometinė lietuvių išeivių spauda: „Draugas“, „Tėvynė“, „Naujienos“, „Jaunimas“.

Vartant „Pasaulio lietuvio“ lapus dėmesį patraukia dar vienas jo išskirtinumas. DULR autoritetais ir talkininkais, kaip juos vadino pats R. Skipitis, buvo Lietuvos pasiuntinybės ir konsulatai[25], nes jo, kaip Draugijos pirmininko, kelionių maršrutai, kontaktai bei veikla buvo derinami su Lietuvos diplomatinėmis

atstovybėmis (pavyzdžiui, Draugijos narių dėka krašte surinkti pinigai Pietų Amerikos lietuviams šelpti buvo perduodami per Lietuvos konsulatus[26]). Tad „Pasaulio lietuvyje“ buvo daug informatyvios ir iliustruotos medžiagos apie Lietuvos diplomatus ir konsulus, čia ne kartą buvo minimi nepaprastųjų pasiuntinių ir įgaliotųjų ministrų Jono Aukštuolio, Povilo Žadeikio, konsulų Jono Budrio, Petro Povilo Daužvardžio, Eduardo Jatulio, Juliaus Jono Bielskaus, Povilo Gaučio, Aleksandro Polišaičio, Antano Kalvaičio, Broniaus Blaveščiūno vardai, publikuojamos jų ar kartu su visu misijos ar atstovybės personalu nuotraukos, kai kurios jų itin retos. Taip pat minimi kitų šalių diplomatai, užsieniečiai, einantys Lietuvos, Estijos garbės konsulų pareigas (dr. Ragnaras Ölleris Helsinkyje, H. H. Sidebottomas Mančesteryje, Erikas Bergengrenas Helsingborge, Finnas Arnensenas San Paule).

„Pasaulio lietuvis“ nevengė ir kritikos, tam skirdamas atskirą rubriką: „Pastabos mums ir apie mus“. Reikia pasakyti, kad daugumos leidinio rubrikų pavadinimai buvo keičiami: „Spaudos apžvalga“, „Iš spaudos“, „Ką mums rašo“, „Redakcijos paštas“, „Nuotaikos (iš užsienio lietuvių spaudos)“, „Pasaulio Lietuvis“ kalbasi su savo skaitytojais“, „Periodinė lietuvių spauda už Lietuvos sienų“, „Recenzijos“. Kitaip tariant, jos buvo spontaniškai pritaikomos prie numerio aktualijos. Tik kelios rubrikos buvo nuolatinės – „Iš lietuvių buities svetur“ („Lietuvių buitis svetur“), „Kultūrinė kronika“, „Lietuvoje“, „Naujos knygos“.

Minėta, kad kaunietiškas „Pasaulio lietuvis“ ėjo tik iki 1940 metų vasaros ir paskutinis jo numeris (Nr. 12–13) buvo išleistas liepos 1 d. Jame jau atsispindėjo politinės permainos. Pirmuose puslapiuose buvo išspausdintos prosovietinio statytinio kalba, biografija, nuotrauka, taip pat naujo ministrų kabineto narių biografijos ir nuotraukos[27]. Apie permainas liudija ir JAV lietuvių komunistinių organizacijų ir spaudos redaktorių, publicistų (Antano Bimbos, Rojaus (Roko) Mizaros, Vinco Andrulio (Andriulevičiaus), Leono Prūseikos, Jono Gasiūno, dr. Antano Petrikos, Prano Buknio) pristatymai ir nuotraukos[28] su redakcijos prierašu: „Šis straipsnis turėjo būti išspausdintas „Pas. Liet.“ dar 1938 m. lapkričio mėn., bet to meto cenzūros buvos uždraustas.“[29] Tolimesnę „Pasaulio lietuvio“ leidybą, kaip ir kitų to meto leidinių gyvavimą, nutraukė sovietinė okupacija krašte. Nutraukė, bet nenumarino. „Pasaulio lietuvis“ atgimė, tiesa, ne krašte, ir ne pirminiu pavidalu (plačiau apie tai rašyta lietuvių migracijos ir diasporos studijoms skirtame leidinyje „Oikos“[30], kurį leidžia Lietuvių išeivijos institutas, VDU). Iš pradžių kaip biuletenis, o vėliau kaip žurnalas, „Pasaulio

lietuvis“ buvo leidžiamas JAV. Paskutinius 30 metų žurnalo leidyba „keliavo“ per Vilnių atgal į JAV, į Čikagą, vėliau į Punską (Lenkija) ir nuo 2006 m. vėl į Vilnių. Prisitaikęs prie gyvenimo naujovių ir iššūkių, šiandien „Pasaulio lietuvis“ gyvena internetinėje erdvėje[31].

---

[1] „Kelias į PLB“, *Pasaulio lietuvis*, 1964 m. sausis, Nr. 3, p. 42-43.

[2] Prieiga per internetą: https://www.epaveldas.lt/vbspi/biSerial.do?biRecordId=2332

[3] Apie kitose šalyse veikusių panašių organizacijų veiklą rašyta straipsnyje „Kitų kraštų organizacijos savo užsienio tautiečiams remti“, *Pasaulio lietuvis*, 1939 m. kovo 15 d., Nr. 5 (32), p. 97-99.

[4] Skipitis R., „Atsakymas B. K. Naujokui dėl Pasaulio lietuvių sąjungos“, *Dirva*, 1964 m. gegužės 22 d., Nr. 60, p. 3.

[5] *Lietuvių enciklopedija*, Bostonas, 1958, t. XIV, p. 350-361.

[6] „Mūsų darbo metinės“, *Pasaulio lietuvis*, 1938 m. gruodžio 15 d., Nr. 24 (27), p. 513.

[7] A. Vt-kus, „Kaip toli mes nuėjome?“, *Pasaulio lietuvis*, 1939 m. lapkričio 15 d., Nr. 19 (47), p. 397-398.

[8] „Pasaulio Lietuvio“ mintin. Rūpės bendruomenės siekimai, gyvenimas, darbas“, *Pasaulio lietuvis*, 1963 m. lapkritis, Nr. 1, p. 1.

[9] „Mūsų darbo metinės“, *Pasaulio lietuvis*, 1938 m. gruodžio 15 d., Nr. 24 (27), p. 515.

[10] Jocaitis V., „Balsas dėl lietuviško jaunimo, nekalbančio lietuviškai“, *Pasaulio lietuvis*, 1938 m. sausio 1 d., Nr. 1 (4), p. 7-9.

[11] Jurgelionis-Kalėdų kaukė Kl., „Ar galimas lietuviškumas be lietuvių kalbos“, *Pasaulio lietuvis*, 1938 m. spalio 15 d., Nr. 20, p. 432-435.

[12] Jakštas A., „Lietuvaitei, nemokančiai lietuviškai“, *Pasaulio lietuvis*, 1938 m. birželio 15 d., Nr. 12-13 (15-16), p. 277.

[13] St. V., „Kas bus su lietuvių kolonizacija? Agronomas J. Zabrockis apie lietuvių kolonizaciją Brazilijoj (Mūsų korespondento pasikalbėjimas su pirmuoju Brazilijos agronomu dr. J. Zabrockiu)“, *Pasaulio lietuvis*, 1939 m. vasario 16 d., Nr. 3 (30), p. 63-65.

[14] Skipitis R., „Ar verta emigruoti į Pietų Ameriką?“, *Pasaulio lietuvis*, 1939 m. birželio 1 d., Nr. 9 (36), p. 194-195.

[15] Kairaitis V., „Lietuvos pramonės augimas“, *Pasaulio lietuvis*, 1938 m. rugsėjo 15 d., Nr. 18 (21), p. 376-377.

[16] Kirtis J., „Lietuvos kultūriniai laimėjimai per 20 m.“, *Pasaulio lietuvis*, 1939 m. sausio 15 d., Nr. 1 (28), p. 4-5.

[17] Žemaitaitis A., „Įspūdžiai, kuriuos išsivežė iš Lietuvos niekad jos nematęs jaunas Vokietijos lietuvis“, *Pasaulio lietuvis*, 1940 m. birželio 1 d., Nr. 10-11 (60-61), p. 241-242.

[18] Matulevičius A., „Ką pasakoja po 14 metų aplankęs Lietuvą Prancūzijos lietuvis“, *Pasaulio lietuvis*, 1939 m. rugpjūčio 15 d., Nr. 14 (41), p. 268-269.

[19] Mačys V., „Kaip užsienio lietuviai gali prisidėti prie Lietuvos ūkiškos gerovės“, *Pasaulio lietuvis*, 1938 m. rugsėjo 15 d., Nr. 18 (21), p. 371-374.

[20] Sališkis J., „Vilniaus krašto atstatymas ir užsienio lietuviai“, *Pasaulio lietuvis*, 1939 m. lapkričio 1 d., Nr. 17-18 (45-46), p. 378.

[21] „Didėja Lietuvos pasiilgimas“, *Pasaulio lietuvis*, 1940 m. balandžio 15 d., Nr. 7 (57), p. 165.

[22] *Pasaulio lietuvis*, 1940 m. birželio 1 d., Nr. 10-11 (60-61), p. 221.

[23] „Pasaulio lietuviai!“, *Pasaulio lietuvis*, 1937 m. lapkričio 15 d., Nr. 1, p. 6.

[24] Vileišis V., „Žiupsnelis statistikos žinių apie U.S.A. lietuvius“, *Pasaulio lietuvis*, 1938 m. vasario 1 d., Nr. 3 (6), p. 51-53.

[25] Skipitis R., „Pirmasis Pasaulio Lietuvių Kongresas“, *Pasaulio lietuvis*, 1964 m. vasaris, nr. 4, p. 55; „DULR pirmininko R. Skipičio veikla P. Amerikoj“, *Pasaulio lietuvis*, 1938 m. gruodžio 15 d., Nr. 24 (27), p. 517.

[26] Kasakaitis K., „Draugija užs. lietuviams remti. Jos tikslai ir nuveikti darbai“, *Pasaulio lietuvis*, 1937 m. gruodžio 15 d., Nr. 3, p. 49-50.

[27] „Svarbiausi naujos vyriausybės uždaviniai“, *Pasaulio lietuvis*, 1940 m. liepos 1 d., Nr. 12-13 (62-63), p. 249-250; „Naujoji Lietuvos vyriausybė“, *Pasaulio lietuvis*, p. 250-253.

[28] Uždavinys V., „Amerikos lietuviai komunistai“, *Pasaulio lietuvis*, p. 265-268.

[29] Ten pat, p. 265.

[30] Kuizinienė D., „Pasaulio lietuvio“ leidybos JAV pradžia: nuo biuletenio iki žurnalo“, *Oikos*: migracijos ir diasporos studijos, Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuvių išeivijos institutas, 2015, Nr. 2 (20), p. 69-80;

Petraitytė-Briedienė A., „JAV Lietuvių bendruomenės informacinis biuletenis 1956-1963 metais“, ten pat, p. 55-67.

Prieiga per internetą: https://www.vdu.lt/cris/handle/20.500.12259/32275

[31] Prieiga per internetą: http://pasauliolietuvis.lt/

pasauliolietuvis.lt

„Pasaulio lietuviai ir Lietuva“

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.